

Wie zichzelf verheft, zal vernederd worden Lukas 14.1, 7-14

Rev Dr Jos M. Strengholt

St Andrews's Cairo 2007, Heliopolis 2016; Arnhem-Nijmegen 2019

Eten is voor de meesten van ons belangrijk, nietwaar?

Ik ben erg jaloers op mensen die zoveel kunnen eten en drinken als ze willen, zonder dat het invloed heeft op hun figuur. Ik houd van eten en drinken, maar helaas heeft het een slechte invloed op mijn buikomvang. Dus ik moet altijd voorzichtig zijn...

In de Bijbel lezen we steeds opnieuw dat Jezus met mensen at – met vrienden en vijanden – en Hij gebruikte die gelegenheden om onderwijs te geven over het Koninkrijk van God.

En het diner waarover we vandaag lezen, gebruikte Hij om een belangrijk principe te onderstrepen.

Allen die zichzelf verheffen, zullen vernederd worden, en zij die zichzelf vernederen, zullen verhoogd worden.

1. Jezus aan tafel

Jezus was bij een diner van een vooraanstaande farizeeër. Deze man behoorde tot die streng wettische groep van theologen. En het waren mensen die zichzelf verheven. Ze dachten heel hoog van zichzelf. 'God moet toch wel blij met ons zijn.'

Tijdens deze maaltijd wees Jezus zowel de gastheer die Hem had uitgenodigd als de gasten streng terecht, vooral vanwege hun gebrek aan nederigheid.

Jezus was niet beleefd – maar dit was geen moment voor beleefdheid. Hij was op weg naar Jeruzalem voor Zijn laatste reis, en de moord hing in de lucht. Zijn moord.

Kort voor ons verhaal zei Jezus in Lukas 13

Intussen moet Ik heden en morgen en de dag daarna reizen. Het gaat immers niet aan dat een profeet omkomt buiten Jeruzalem. Jeruzalem, Jeruzalem, u die de profeten doodt en stenigt wie naar u toe gezonden zijn! Hoe vaak heb Ik uw kinderen bijeen willen brengen, op een wijze waarop een hen haar kuikens bijeenbrengt onder haar vleugels, maar u hebt niet gewild! Zie, uw huis wordt als een woestenij voor u achtergelaten...' (Lukas 13.33-35)

Jezus wist wat Hem te wachten stond – de dood – en daarom lag er ook dood in het verschiet voor Jeruzalem en zijn leiders en voor de tempel. Dat gebeurde in het jaar 70 na Christus.

Dit alles zorgde niet bepaald voor een vrolijke sfeer tijdens dit diner.

Bij dit bijzondere diner was Jezus niet uitgenodigd omdat de religieuze leiders van Israël Zijn gezelschap zo waardeerden, maar Hij was uitgenodigd omdat ze een fout in Hem wilden vinden.

Ze wilden Hem aanpakken. Van Hem afkomen. Lukas zegt dat Jezus ‘nauwlettend in de gaten werd gehouden’. Zijn vijanden deden alles wat ze konden om redenen te vinden om Hem uit de weg te ruimen.

De sfeer moet voor Jezus geladen en heel moeilijk zijn geweest. Hij wist dat velen Hem haatten en dat Hij daar alleen was omdat Zijn vijanden Hem in de val wilden lokken met woorden en daden waarvoor Hij later gestraft kon worden.

Stel je maar eens voor dat je op een feest bent en iedereen de hele tijd naar je kijkt, of je fouten maakt; of je je goed gedraagt; of je mes en vork goed gebruikt; of wat je zegt of doet wel aanvaardbaar is.

Welnu, Jezus deed iets wat in de ogen van de farizeeën onaanvaardbaar was. Hij genas tijdens dit diner een zieke – op de sabbat. Net zoals Hij dat op eerdere sabbatten had gedaan.

Jezus deed het opnieuw – Hij genas een man – op de sabbat, ook al beschouwden de farizeeën dit als een taboe. In Israël was het verboden om op de sabbat te genezen.

Jezus verwijt hun dat zij meer zorg hadden voor hun dieren dan voor mensen. Wat waren zij toch huichelaars.

En vervolgens geeft Jezus commentaar op de manier waarop de gasten hun plaatsen aan de tafel hadden uitgekozen. Ze hadden gevochten om de beste plaatsen.

In die dagen zaten mensen op rustbanken die in een U-vorm waren opgesteld. In het midden van de U-vorm stond het eten op lage tafels.

De gastheer zat in de bocht van de U. De meest eervolle plaatsen waren links en rechts van hem. De minst eervolle plaatsen waren de plaatsen die het verst van hem vandaan waren.

2. Lessen in nederigheid

Wat deden de gasten op het feest? Zodra ze binnenkwamen, haastten ze zich om de beste plaatsen te krijgen, zo dicht mogelijk bij de gastheer.

Als u ooit betrokken bent geweest bij het organiseren van een diner, bijvoorbeeld een bruiloft, dan weet u hoe ingewikkeld het kan zijn om alle mensen goed te plaatsen.

Tafelindelingen kunnen een enorme hoofdpijn zijn. Je kunt mensen niet zomaar bij elkaar aan één tafel zetten als ze niet met elkaar overweg kunnen, en we kunnen veel tijd besteden aan het bepalen wie precies waar zit.

Maar de gasten op dit feest waar Jezus was, trokken zich daar niet zoveel van aan en vochten om de beste, meest eervolle plaatsen.

De gastheer, deze vooraanstaande farizeeër, moet zich behoorlijk geërgerd hebben aan hun onbeschofte gedrag. Of misschien genoot hij er juist van. Het liet immers zien dat mensen die dicht bij hem zaten, belangrijk werden gevonden.

Jezus zegt, dat het veel beter is om een nederigere plaats in te nemen om dan door de gastheer uitgenodigd te worden. ‘Vriend, kom hogerop en ga aan mijn tafel zitten.’ Een nederige houding loont!

De mensen op het feest met Jezus waren waarschijnlijk grotendeels andere farizeeën. Het is opmerkelijk dat juist deze religieuze mensen deze les van Jezus moesten leren.

Ze kenden allemaal de wijze raad uit Spreuken 25. 6-7.

Praal niet met uzelf in de tegenwoordigheid van de koning, en ga niet op de plaats van de groten staan, want het is beter dat tegen u gezegd wordt. Kom hierheen!, dan dat men u vernedert in de tegenwoordigheid van een edele.’

Dit verklaart waarom hun gedrag zo schokkend was. De kern van Jezus’ uitspraak staat in vers 11.

Want ieder die zichzelf verhoogt, zal vernederd worden en wie zichzelf vernedert, zal verhoogd worden.

Dit is Zijn kritiek op die farizeeën die probeerden de beste plaatsen te krijgen en alleen aan zichzelf dachten.

En het is ook Zijn kritiek op de farizeeën omdat zij meer zorg hadden voor hun dieren dan voor een zieke die genezing nodig had.

Denk aan andere mensen en aan wat zij nodig hebben. Zet jezelf achteraan.

Mensen die zichzelf meestal verheffen ten koste van anderen, denken zo: ‘Ik wil de betere plaats – laat die andere mensen maar onderaan zitten. Ik wil de beste plaats. Ik ben belangrijk. Ik heb recht op een goede behandeling. Ik heb mijn rechten. Ik laat anderen niet over mij heen lopen...’

Met Zijn opmerkingen over het onderwerp van het gedrag tijdens het diner geeft Jezus ons een kostbare regel voor het Koninkrijk, die raakt aan zaken van eeuwige betekenis.

God belooft nederigheid en een houding van dienstbaarheid – misschien niet in dit leven, maar zeker in het leven dat komt.

Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven.

Nederigheid en het dienen van anderen betekent niet dat je anderen over je heen laat lopen. Het betekent ook niet dat je jezelf slecht voelt. Het gaat er niet om dat je een lage dunk van jezelf hebt of jezelf als minderwaardig aan anderen beschouwt.

Maar nederigheid betekent dat je het niet erg vindt om andere mensen te helpen, omdat je niet voortdurend je eigen belangen voorop hoeft te stellen.

Nederigheid bevrijdt ons om onszelf te zijn en ons te richten op het welzijn van anderen, hen lief te hebben en hen belangeloos te dienen, omwille van hén en niet om ons eigen voordeel.

Deze houding van nederige dienstbaarheid bevrijdt ons van het voortdurend bezig zijn met onszelf en met onze eigen doelen.

Wees wie u bent. Een vergeven zondaar. God aanvaardt u zoals u bent. En houd de belangen van anderen meer in gedachten dan uw eigen belangen.

Mensen met zo'n houding in het leven worden vaak werkelijk geliefd door anderen. Zo'n nederigheid wordt vaak beloond, zelfs in dit leven.

Vecht dus niet om de beste plaatsen ten koste van anderen.

De tweede belangrijke les van Jezus was gericht aan de gastheer van het feest. Jezus bekritiseert ook hem. Hij bekritiseert hem vanwege het soort gasten dat hij had uitgenodigd.

Hij zei tegen hem. 'Wanneer u een maaltijd houdt, nodig dan niet alleen uw vrienden uit, of uw broers, of uw familie, of rijke burens, zodat ook zij u op hun beurt zouden kunnen uitnodigen en u dat als vergelding zou worden gegeven. Maar wanneer u een maaltijd houdt, nodig armen, verminkten, kreupelen en blinden uit.'

Denk aan de armen, de bedelaars, de kreupelen, de mensen die niets hebben en die geen geld hebben om feesten te geven en u niet kunnen terug uitnodigen.

De gastheer dacht misschien dat zijn gasten onbeschoft waren omdat ze alleen aan zichzelf dachten en vochten om de beste plaatsen – maar Jezus vertelt de man dat zijn eigen houding precies hetzelfde is.

Door alleen zijn rijke vrienden uit te nodigen, zorgt hij ervoor dat hij op zijn beurt ook door hen wordt uitgenodigd. Eigenbelang was de basis voor zijn gastenlijst.

Als je dingen doet om jezelf vooruit te helpen en er iets voor terug te krijgen, doe je het vanwege je eigen verlangen, omwille van jezelf, voor je eigen voordeel. Dit is egoïstisch.

Mensen die zo handelen zijn vaak onaangename mensen. Altijd is er een egoïstisch motief. 'Wat kan ik uit andere mensen halen?'

3. Jezus Zelf

Maar dingen doen ter wille van anderen, zonder iets terug te verwachten – dat is werkelijk nederigheid. Dat is de houding die bij het Koninkrijk hoort. Dat is de houding van Jezus.

Jezus kwam om de verlorenen te redden. Hij gaf Zichzelf voor anderen. De mensen op dat feest dachten alleen aan hun eigen belangen. Zoals ook wij dat vaak doen.

Jezus Zelf was het volmaakte voorbeeld van ware nederigheid en dienstbaarheid. Vrijwillig werd Hij een Dienaar van de mensheid.

Dit is een belangrijke morele les voor ons. Maar ik denk dat Jezus nog een andere reden had om te zeggen.

Want ieder die zichzelf verhoogt, zal vernederd worden en wie zichzelf vernedert, zal verhoogd worden.

De farizeeën kenden hun Heilige Schrift. Ik denk dat zij in de woorden van Jezus een echo hoorden uit het boek Ezechiël, uit hoofdstuk 21. Dat hoofdstuk begint met deze woorden.

Mensenkind, richt uw gezicht naar Jeruzalem, en predik tegen de heiligdommen.

Dat is wat Jezus aan het doen was. Hij was onderweg en kondigde het oordeel aan over de stad en haar leiders.

En in datzelfde hoofdstuk in Ezechiël lezen we wat de Heere zegt:

Neem die tulband af, zet die kroon af. Wat laag is, zal verhoogd worden, en wat hoog is, zal vernederd worden.' (Ezechiël 21.26)

Jezus herinnert de Joodse leiders aan de profetische woorden over Jeruzalem en zijn leiders uit hun eigen Heilige Schrift.

Met Zijn woorden zegt Jezus niet alleen dat wij nederig moeten zijn in ons persoonlijke leven. Hij herinnert de farizeeën er ook aan dat zij juist degenen zijn die proberen van Hem af te komen en dat uiteindelijk de verliezers zullen winnen en de winnaars zullen verliezen.

Jezus zal winnen; Zijn volgelingen zullen winnen. De farizeeën zullen verliezen.

Een paar maanden na dit diner stierf Jezus aan het kruis als de nederige Denaar van ons allen.

Hij gaf Zijn leven en nodigt ons uit om deel te worden van Zijn nieuwe Koninkrijk van genade, rond de tafel van de kerk.

Hij geeft ons vrijelijk Zichzelf, liefde, vergeving en toegang tot het Koninkrijk van God. Wij hebben niets om Hem terug te geven, maar wij zijn wel Zijn volgelingen geworden.

Jezus leek aan het kruis een verliezer, vernederd. Maar God heeft Hem verhoogd. En degenen die Hem veroordeelden en Hem naar het kruis stuurden, waren uiteindelijk de verliezers. De stad Jeruzalem werd verwoest en de tempel werd met de grond gelijkgemaakt.

Conclusie

In het Koninkrijk van God betekenen daden die gebaseerd zijn op het verlangen om jezelf te dienen en jezelf te verheffen, niets. Het zijn niet de daden waarvoor we beloningen van God in Zijn Koninkrijk mogen verwachten.

Het leven van Jezus en de gebeurtenissen rond Zijn leven zijn voor ons het voorbeeld van wat nederigheid betekent. Onze Heere Jezus diende anderen, en dat is uiteindelijk de reden waarom wij er zijn om anderen te dienen en niet onszelf op de eerste plaats te zetten.

Dienstbaarheid en vrijgevigheid jegens anderen vragen om een Christusgelijkende levenshouding. Dat kan kostbaar zijn en soms pijnlijk, zelfopoffering. Maar het maakt ons niet armer. Integendeel, het verrijkt de ziel van degene die geeft.

Een dienende houding doet dit op een bijzondere manier. Nederige mensen worden vaak door anderen gewaardeerd. Uiteindelijk ligt onze beloning echter niet in dit leven. Jezus werd voor Zijn dienstbaarheid beloond door Zijn opstanding.

En wij die Jezus volgen, wachten in dezelfde houding van dienstbaarheid op de opstanding. Wanneer God de nederigen zal verhogen.

+ In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.